Jag har svarat på följande fyra frågor: 1 2 3 4 5 6 Min kod:

Institutionen för ekonomi Rob Hart

FACIT

Tentamen

Makroekonomi NA0133

November 2015

Skrivtid 3 timmar.

Regler

Svara på 4 frågor. (Vid svar på fler än 4 frågor räknar jag 4 × genomsnittspoäng per fråga.) Det finns 6 frågor att välja på.

Varje fråga ger högst 20 poäng. Om en fråga är uppdelad ger varje del lika många poäng.[1]

Svara på detta häfte, i de angivna luckorna. Skriv din kod på framsidan, ovan; skriv inte ditt namn någonstans. Om du måste ha mer plats, skriv på sista sidan och hänvisa dit från luckan. Om inte det räcka, ta ett tomt ark, skriv din kod på detta, och hänvisa dit från luckan. Observera dock att ett optimalt svar ryms inom den angivna ytan.

Tillåtna hjälpmedel: skrivmedel, linjal och miniräknare.

Legitimation uppvisas vid inlämnandet av tentan.

Råd

Besvara frågorna utifrån den på kursen behandlade ekonomiska teorin, använd relevanta ekonomiska begrepp och förklara deras innebörd.

Det är inte alltid att du uppmanas i frågan att förklara dina svar, dock är en verbal förklaring, oftast med hjälp av diagram, nödvändig i de allra flesta fall för att kunna erhålla maximal poäng på en delfråga. Detta gäller även för matematiska beräkningar. På matematiska uppgifter kan en noggrann grafisk (istället för algebraisk) lösning ge full poäng. Axlar och kurvor måste alltid förses med beteckningar.

Vissa frågor kan vara enhetliga (utan delfrågor). Här krävs det att du skriver välstrukturerade och grundliga svar för att få maximal poäng eller något i närheten – det handlar alltså inte om att rabbla upp allt du kan om ämnet eller närliggande ämnen!

[1] T.ex. om det finns fyra delfrågor – (a), (b), (c), och (d) – ger varje delfråga högst 5 poäng.

1. I en ekonomi finns det 120 personer, 100 som jobbar och 20 som har gått i pension. De som jobbar tjänar 80 kronor per kvartal (tre månader) i lön, samt 20 kronor som avkastning på sitt kapital. Av dessa 100 kronor spenderar de 70 på konsumtion, och sparar resten. De som har gått i pension får också 20 kronor per kvartal som avkastning på sitt kapital, och spenderar 50 kronor per kvartal på konsumtion. De finansiella transaktionerna sköts av banker som lånar ut pengar som blir över till företagen som vill investera i sitt kapital.

   (a) Illustrera det cirkulära flödet; vad är BNP?

BNP=10400 SEK/kvartal

   (b) Under ett kvartal sparar de som jobbar 10 kronor extra vardera. Förklara vad som händer i början med företagens lagerinvesteringar. Hur reagerar företagen på dessa förändringar, enligt Keynes? Vad händer över tiden enligt den enkla keynesianska modellen?

Första period: lagret ökar med 1000 SEK.

Nästa period: företagen reagerar genom att minska sin produktion med 1000 SEK, och säger upp arbetare. BNP minskar då med 1000 SEK.

Eftersom BNP minskar minskar huhållens inkomster. Detta kan leda till ännu mindre efterfrågan, och ytterligare sänkningar i BNP. Men å andra sidan om de som har jobb återgår till sitt gamla beteende och sparar 30 hjälper det till att lyfta BNP tillbaka. I det senare fallet går BNP sakta tillbaka mot sin gamla nivå.

Räkna gärna en eller ett par dagar fram.

(c) Förklara hur förloppet i del (b) ovan kan påverkas ifall staten inrättar en a-kassa sådan att personer som blir arbetslösa fortsätter att få en inkomst.

Återhämtningen går snabbare. Förklara varför, och använd begreppet automatisk stabilisator.

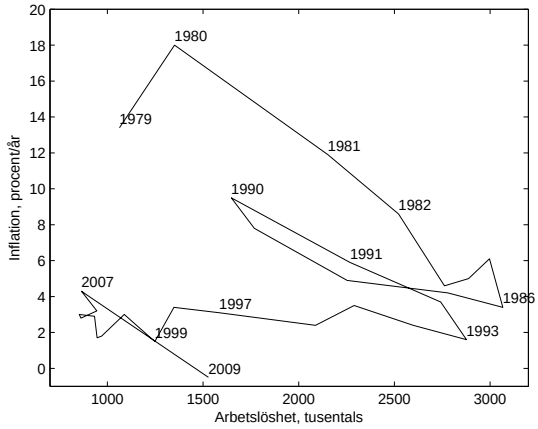

2. Begrunda figuren ovan, som visar arbetslöshet och inflation i Storbritannien från 1979 till 2009. Enligt teorin om philipskurvan med förväntningar verkar det finnas tre olika långsiktiga philipskurvor i figuren: den första gäller 1980–85, den andra 1987–93, och den tredje 1999–2009.

   (a) Stärker figuren idén att man kan sänka arbetslöshet på sikt genom expansiv penningpolitik som driver upp inflation?

Nej. På kort sikt verkar det finnas ett negativt samband mellan

inflation och arbetslöshet, men inte på lång sikt.

Förklara mer...

   (b) Vad säger teorin om idén att det finns en avvägning mellan inflation och arbetslöshet?

Redogör för AD/AS-modellen, eller philipskurvan med förväntningar.

Det finns ingen sådan avvägning på lång sikt, fast det kan finnas på kort sikt.

(c) Förklara faktorer som kan leda till att en ekonomi skiftar från en långsiktig philipskurva till en annan. Hur kan man komma ner till en kurva såsom den som nu gäller i Storbritannien?

Man måste ändra förväntningarna hos marknadsaktörerna.

Hur ska man till exempel få marknaden att förvänta sig stram politik?

Det kan man eventuellt göra genom att hålla i samma politik under lång tid. Eller så kan man skapa en oberoende centralbank...

Förklara ...

3. I Sverige låg strukturell arbetslöshet kring 2 procent under många decennier, men under de senaste 20 åren har den istället legat kring 6 procent.

   (a) Redogör kortfattat för varför arbetslöshet finns enligt teorin om *frivillig arbetslöshet* samt *reservarméarbetslöshet*.

Se kursmaterialet.

Frivillig. En person är frivilligt arbetslös när deras reservationslön ligger över lönen den kan betinga på marknaden; inget företag är villig att anställa personen givit lönen som han eller hon kräver.

Reservationslönen kan vara hög om socialförsäkringssystemet är generöst. Lönen som kan betingas på marknaden är låg om personen har låg produktivitet, till exempel att han eller hon har låg utbildning mm.

Reservarmé. Även om alla vill jobba och är beredda att jobba mot en lön som understiger deras produktivitet uppstår arbetslöshet i alla fall. Detta eftersom företag konkurrerar om arbetskraft och om det inte finns några arbetslösa blir denna konkurrens alldeles för het, lönerna drivs uppåt, och inflation börja skena. Då måste centralbanken gripa in och dämpa AD sådan att företag går i konkurs och arbetslöshet skapas. NAI-arbetslöshet (eller jämviktsarbetslöshet) är nivån där inflationstakten är stabil.

Om alla arbetslösa är väldigt pigga på att söka jobb, arbetsmarknaden flexibel, låg friktion mm, kan NAI-U vara låg. Eller tvärtom, då blir NAI-arbetslösheten hög.

   (b) Diskutera kritiskt möjliga orsaker till den strukturella ökningen i svensk arbetslöshet, med hjälp av teorierna du beskrev i del (a).

Varför mer frivillig arbetslöshet? Det måste vara att det finns fler vars möjlig lön ligger under deras reservationslön. Vad kan det bero på?

Det kan vara att a-kassa och socialbidrag har blivit generösare, och detta driver upp reservationslönen. Men i så fall måste det vara en fördröjd effekt, eftersom försäkrings-systemet byggdes upp långt innan arbetslösheten steg, och har stramats åt successivt sedan dess utan att ge klara resultat.

Det kan vara att fler har fått låg produktivitet jämfört med genomsnittet, och därför är det inte värt för dessa personer att jobba. Det kan eventuellt bero på 90-talskrisen där många var arbetslösa under lång tid och därför tappade produktivitet.

Varför högre reservarméarbetslöshet? Det mest troliga här är insider/outsider. Under 90-talskrisen var många arbetslösa länge. Dessa blev outsiders och hamnande långt ifrån arbetsmarknaden. Där påverkar de inte löneförhandlingarna, och facken kan driva upp lönerna fast arbetslösheten är hög.

4. Antag en sluten ekonomi där 1000 individer med var sitt företag tillverkar, med hjälp av maskiner, konsumtionsvaror som sedan handlas på en marknad. De lägger 20 procent av sin tid på att bygga nya maskiner, och 80 procent av sin tid på att producera konsumtionsvaror. Ekonomin är i jämvikt med noll tillväxt; nya maskiner produceras i samma takt som gamla slits ut. Teknologier, i form av ritningar till de olika maskinerna, är fritt tillgängliga för alla att använda sig av.

   (a) Individerna kommer på att de vill satsa mer på framtiden, och därför börjar de lägga mer tid på att bygga maskiner, och mindre tid på att producera konsumtionsvaror. Vad händer med BNP över tiden? (Direkt; på medelfristig sikt; på lång sikt.)

Se tidigare tentor.

1. Ingenting
2. Stiger något, kanske.
3. Planar ut på ny högre nivå.

   (b) De inser att de måste satsa på ny teknologi om de ska få till långsiktig tillväxt. Dock känner var och en av dem att det inte är någon idé. Förklara varför, ange en möjlig lösning på problemet, och diskutera lösningens respektive för- och nackdelar.

Se tidigare tentor.

5. Antag ett litet land—BNP= 2000 miljoner EUR/år—som ingår i en valutaunion med flera större länder. Antag att 70 procent av konsumtion och investering är inhemskt producerad, och 30 procent är importerad. Statens budget är i balans, och dessutom är bytesbalansen noll.

   (a) Staten är inte nöjd med tillväxttakten i ekonomin, och ökar G med 100 miljoner EUR/år. Vad händer på kort sikt med följande kvantiteter, enligt Keynes: (i) import; (ii) export; (iii) aggregerad efterfrågan; och (iv) bytesbalansen?

i. Ökar med 30 m EUR/år.

ii. Oförändrad.

iii. Ökar med 100... AJ AJ! Slarvfel i facit, ska vara 70 förstås!

iv. Ned med 30...

   (b) Vad händer på medelfristig sikt i denna ekonomi, på grund av den expansiva finanspolitiken?

På medelfristig sikt leder den expansiva politiken till inflation, och då sjunker export eftersom växelkursen hålls fast. Problemen med bytesbalansen förvärras. På sikt måste kostnaderna i landet minska igen tills de är i nivå med de andra länderna i unionen; alternativet är att landet lämnar unionen och låter valutan flyta fritt.

(c) Förklara vilka risker det skulle innebära för Sverige ifall vi bytte den svenska kronan mot euron.

Vi förlorar en stötdämpare eller ventil, alltså växelkursen jämfört med

våra stora handelspartners i övriga EU. Förklara mer...

6. Du är tjänsteman på finansdepartementet, och har fått i uppdrag att analysera följande påstående:

   — Genom att öppna upp mer för handel med omvärlden kan vi höja tillväxttakten i ekonomin, och därmed också sänka arbetslösheten.

   Gör det!